

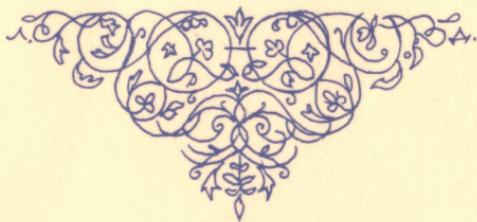
Василь Онщуріенко

ДІСТЬ

The word "ДІСТЬ" is written in large, decorative blue letters. The letter "D" features an ornate floral pattern in its left arm. The letter "I" has a small butterfly centered on it. The letters "C" and "T" have circular floral patterns on their right sides.

Пoeзii

Василь Онуфрієнко

ГІСТЬ

Збірочка поезій для дітей

*Українським дітям, що перебувають
на чужині — присвячуо.*

*Сідней 1994
Австралія*

Wasyl Onufrienko

GUEST

Poetry

ISBN 0 908168 07 1

Видання Фундації Українознавчих Студій в Австралії

Published by The Ukrainian Studies Foundation in Australia Ltd.

Copyright reserved with the publisher

Обкладинка — графіка Леоніда Денисенка

Василь Онуфрієнко

1920 – 1992

МІЙ КОТИК

*В мене котик є маленький,
Жовтий, чорний і біленький,
Мов з барвистих квіточок
Гарно складений пучок.*

*Вдень воджу його гуляти,
А на ніч — в коробку спати,
А він дряпає й нявчить,
А тут мама ще кричить;*

*„Він сьогодні вже від ранку
Нам подер нову фіранку,
Пляшку оцету розлив,
Вазу з квітами розбив.*

*Десь затяг кільце коштовне,
Сплутав сім клубочків вовни,
Й так невинно погляда...
З нього ціла нам біда!..“*

*Що ж робити? Він маленький,
Повний сили і дурненький,
Сили в нього стільки є,
Що до неба дістає...*

*Я сказала; „Мамо, бачиш,
Ти від нього майже плачеш,
А за двоє—троє літ
Скажеш; „Що за мудрий кіт!“*

ОСІНЬ

Не кує блакитним ранком
Вже зозуля на вербі.
Все туманом, як серпанком
Огорнулося в журбі.

Вранці роси на отаві,
На калиновім кущі.
Хмари плинуть понад ставом,
Верби плачуть на дощі.

ЛИСТОПАД

Осінь, осінь золотиста!..
Скільки листя, скільки листя
У гаю і край доріг!
Вітерець війне – повіє –
Так і сяє, щедро сіє
Із дерев червоний сніг.

Нум, ходімо ж, гей, до гаю, –
Там я квіти гарні знаю:
Червін'кові, золоті.
Зайчик вибіжить, зустріне,
Аж на спину вушка скине...
І втече в кущі густі.

Там побачиш жваву білку,
Що із гілки та на гілку
Знай плига, плига, плига...
Пахне сосна там, живиця.
У кущах шмигне лисиця
Хитра-хитра, як Яга.

Тільки жаль: пташок немає,
Вже і осінь проминає, —
Полетіли вдаль — "Курли"!
А повернуться весною...
Відлетіли і з собою
Дзвінкі співи занесли.

В лісі тихо. Прохолода.
Сонце сяє. Ну, й погода!..
Осінь — осінь золота!
Ти прийшла така бадьора,
Чиста, світла, синьозора,
Як застояна вода.

В небі хмари — сині плями
Ледве плинуть над полями...
І скажіть ви — хто їй рад?
Ну, та суму нам не знати!
Гей! До гаю зустрічати
Золотистий листопад!

МАЛЯР

Гриць намерзся, та й до хати;
Краще буде малювати,
В нього всякі олівці;
Синій, чорний і рожевий,
Голубий, мов кришталевий,
Є усякі папірці.

Як нагрівсь – мерщій додолу,
Сів з папером коло столу;
Що ж тепер намалюватъ?..
Ось весна: ріка синіє,
Ліс вже трохи зеленіє
І птахи вгорі летять.

Ні, не те! Зім'яв і кинув...
Враз надумав, за хвилину
На папері бій кипить.
Степ – неначе на долоні,
Ось солдати, ось де коні,
Он літак кудись летить.

Далі знов людей багато,
А попереду ось тато,
Шабля сяє у руці.
А отут шаленим скоком
Коло лісу правим боком
Мчать ворожі верхівці.

Оссь один добіг до тата
І рука знялася клята...
Хоче тата він убить.
Та замірився він марно,
Його вдарив татко гарно –
Ворог вже з коня летить.

Вийшло бач, усе чудово.
От робота вже готова,
Як назвати лиш, Гриць не зна.
Та посидів знов хвилину
І закінчену картину
Підписав внизу: „Війна

ПЕТРИК — ОГОРОДНИК

Із землі вже виткнулась трава,
Веселенький вітер повіва.
Взимку так набридла хата,
Все на дворі сніг та лід.
Ну, прийшла весна багата!
До роботи: ось лопата,
Ось сапа, а ось граблі.

Петрик вже обдумав так якслід
Розвести город коло воріт.
Влітку там ростуть на волі
Височенні бур'яни,
Там не полють, як на полі,
Бо землі в степу доволі:
Ген розкинулись лани.

Грядку вже скопав, заволочив
Так, як і дідусь його навчив.
Що ж тепер йому робити?
Думка, наче каламутъ...
Тут капусту посадити,
Тут квітки обгородити,
Гарбузи тут хай ростуть.

Тільки що ж? Ділянки замалі,
Гарбузам не вистачить землі.
Ось в торбині вже насіння,
В хаті ще чимало є,
Тільки кляте покоління
Як розстеле гарбузиння
Тин і стежку заснує.

Петрик знов задумався. Що робить?
Тут цибулю краще посадить,
А праворуч ось ізбоку
Трошки моркви й часнику,
Тут редиска хай нівроку
Вироста червонобока
Тут квасолі по рядку.

А отут край стежки, в довгий ряд
Соняшники хай собі стоять.
І як прийде любе літо, —
Ой, бадилля поросте!
Весь город засяє квітом,
Щедрим сонцем все налито
Пишно-пишно зацвіте!..

НА РІЧЦІ

Ну й пече, ну й сонце гріє,
Не сховаєшся ніде.
Річка стала ніби мліє,
Навіть бджілка не гуде.

А пісок, як жар гарячий,
Ну, прямісінько вогонь
Як візьми — горить неначе,
Зараз висипеш з долонь.

У траві лежати любо —
Прохолода від ріки,
Розляглися попід дубом
Веселенькі пастушки.

— Хлопці, час би нам почати
Штуку, знаєте, яку?
Нумо в воду поринати,
Потім грітись на піску.

Розлетілись срібні скалки,
Грає хвиля на воді;
З осоки глядить рибалка,
Лиш усмішка в бороді.

— Гей дивіться, ви там рибу
Розігнали по кущах,
То глядіть, ще сом із глибу
Когось візьме на очах...

Та хлоп'ятам що там сома
Тут лякатись. Саме час?!
Їм уся ріка знайома,
Тут купалися сто раз.

— Раз! — У воду. Дно глибоке,
Та холодне, хоч загинь!..
— Ну тепер назад! І скоком
Хлопці мчать навперегін.

У пісочку полягали,
Зверху сонце, прямо страх!
Так пече, неначе палить,
Аж тріщить щось у кущах.

— То нічого, — Гриць промовив, —
Хай пече, дивись зате
Шкіра стала мов фарбова,
Тіло наче золоте.

То тепер хай сонце сміло
І морози і сніги,
Хай печуть! Засмагле тіло
Тут набралося снаги.

Підростем колись і бурі
Нас покличуть в қalamуть,
Ми знесем і дні похмурі
Так, як сонця гарп отут.

Ну й пече, ну й сонце гріє,
Не сховатися ніде.
Річка стала, ніби мліє,
Бджілка стала, не гуде.

ІВАСИК З МІСТА

Тільки дивиться Тарасик:
Ну й чудний отой Івасик,
Перший раз він у селі.
Що побачить, все питає,
Нічогосінько не знає,
Виріс мов не на землі.

Бачить: ходтий он далеко
Понад річкою лелека...
— Що за звір ото? — пита.
— Та який же звір? То птиця.
А ти думав, що лисиця?...
Та лисиця не літа.

Як весна лише настане,
Сонце весело прогляне —
Над болотом днями ходить,
У воді холодній бродить,
Жаб шукає повсякчас.

Як настане перший холод,
Вже її лякає голод,
Утікає в інший край.
Ну, тепер вже добре знаєш?
А якщо не пам'ятаєш,
Коли хочеш – запитай.

Бачиш – он літає бджілка,
А ото он сів на гілку
Яструб – сильний – хижий птах.
Ач, уже піднявся в гору.
Він курчат маленьких з двору
Тягне прямо на очах.

... В поле вдвох пішли: Тарасик
І чудний отой Іvasик,
Той маленький з міста гість.
Щось побачив, вже питає...
Ну й чудний, та він не знає,
Він не знає, що він єсть!..

Бо побачив в полі жито,
Став Тарасика просити,
Щоб трави тії нарвав.
– Та то ж хліб! Навіщо рвати?
Його будуть люди жати,
Як достигне у жнива.

— А ото росте пшениця,
Почала вже колоситься,
А край шляху, бачиш льон.
Синім він цвіте, як небо,
З нього ось сорочка в тебе
Із тоненьких волокон.

Треба знати все самому.
Осій повернемось додому —
На город свій поведу,
Землю сам копав весною,
Всі сміялись надо мною,
Мов не буде там ладу.

А у мене все в порядку,
Любо глянути на грядку:
Огірочки є малі...
Йде розказує Тарасик.
Хоче вивчити все Івасик
Те, що роблять на селі.

КЛИМОВА СОПІЛКА

Клим несе вербову гілку.
— Діду, може ви сопілку
З неї зробите гарненьку,
Щоби грала веселенько?

Усміхнувся дід лукаво.
— Ні, хлопчино, ні, мій бравий.
Де ж ти бачив, щоб з вербини
Люди путнє щось робили?
Ні до столу з неї ніжки
Ні клепки та дно до діжки,
Ні сохи кудись до хати
З неї не ізмайструвати
На дощі гниє невпинно,
В хаті шашлі щохвилини
Так і точать, так і точать.
Деревина ця, як клочя.

Клим несе дубову гілку.
— Діду, може ви сопілку
Мені зробите гарненьку?
Це вже дерево міцненьке.

Усміхнувся дід лукаво.
— Ні, хлопчино, ні, мій бравий.
Дуб, то правда, цар над лісом,
Над березами, над хмизом,
Він міцніший від осики,
Від тополь і груш великих.
З нього хати нам будують,
Кораблі міцні майструють,
Щоб морські скажені хвилі,
Десь в дорозі не розбили.
Він в житті потрібний стільки!
Тільки жаль — не для сопілки!..

Клим несе соснову гілку.
— Діду, може ви сопілку
Хоч змайструєте із неї,
Із соснини оцієї?..

Усміхнувся дід лукаво:
— Ні, хлопчино, ні, мій бравий!..
Ця соснина, добре діло,
Як вживать її уміло.
Йде вона на пароплави,
Та човни, столи і лави,
І на парти — бачив в школі.
Скрізь в житті її доволі.
Тільки жаль, з цієї гілки
Не зроблю ніяк сопілки.

Клим ледь-ледь уже не плаче,
Все, що тільки він побачив,
Дідусеві вже приносив,
А той тільки крутить носом.
Те не те, і те не варте...
Що за сміх то? Що за жарти?
А дідусь всміхнувсь ласково,
Та й сказав: хлопчино бравий,
Відгадаєш, що за гілку
Тобі треба на сопілку –
Принесеш із лісу, сину,
То зроблю у ту ж хвилину.
Тільки сам знайди ту гілку,
Що годиться на сопілку.

Клим у лісі все блукає,
Та ніяк не відшукає,
Хоч і пильний, – чуда-гілки:
Так і буде без сопілки.
Якщо ви йому шукати
Не поможете, хлоп'ята.

НАТАЛЯ — ШВАЧКА

У Наталі мама шиє.
І Наталя шити вміє.
Мама шиє щось Наталі,
А Наталя шиє Лялі.

Ляля дивиться з докором,
Бож на неї глянуть сором —
Геть порвалися панчішки
І тепер он босі ніжки;

Сукня геть уся порвалась,
Тільки що рубці зостались,
Геть розлізлася хустина,
Ляля, — наче сиротина.

Мама добре шити вміє.
І Наталя гарно шиє.
Завтра Лялі для неділі
Будуть вже панчішки білі.

I сорочка тепла, чиста
I разочок ще намиста,
Гарна хусточка рожева
Й кожушаночка смущева.

Мама дбає про Наталю,
А Наталочка про Лялю.
Щоб була не сиротина,
А ріднесьенька дитина.

ГРИЦЕВА КНИЖКА

Гриць сидів, читав, чи ні –
Кинув книжку на вікні.
Бож у хаті просто страх!
Он, на дворі сонце, вітер,
На шляху он збіглись діти,
М'яч і коні у руках.

Еч, з копита як взяли...
Мов на вітрі понеслись!..
А ти, Грицю, все сиди
Та читай, читай книжки;
А побігать би хоч трішки,
До ставочка, до води...

„Книжка хай собі лежить
Я вернуся знов за мить,
Тільки трошки на коні
Пробіжусь з товаришами?“ –
Гриць побіг з цими словами,
Кинув книжку на вікні.

А Мурко – білявий кіт –
З печі зліз уже за мить,
Сів, та вусом миг та миг...
Сумно, нудно так самому,
Хоч би Гриць ішов додому,
А то знявся та побіг.

Кіт сидів собі, чи ні –
Плиг! І ходить по вікні.
Сонце сяє. Пригріва.
Глядь – лежить відкрита книжка,
А на книжці... Що то? Мишка,
Сира, сіра, мов жива.

Ось Мурко, проворний кіт
Розігнався, та й стоїть,
Що ж це мишка не втіка?
Враз плигнув – аж ось де Мишка!...
Сіп сюди – туди зпідтишка!..
Розлетілась далі книжка
До листочка, до листка.

Гриць увечері прибіг,
Натомивсь, – не чує ніг,
Та до книжки – ой біда!..
Що ж йому тепер робити?
Прийде тато – буде бити,
Мамі Гриць розповіда:

— Я сьогодні, як щодня
Усі вивчив завдання,
На віконці все поклав,
А Мурко побачив Мишку
І усю-усенську книжку
На шматочки розірвав.

Гриць не втримався та в плач.
А матуся: — отже, бач?!..
Йдеш хоч навіть на хвилинку —
Всі, як є книжки в торбинку
Треба завжди поскладать.

В Гриця книжка вже нова є,
Та її він не лишає,
Вже не кида на вікно,
А іде лише на хвилинку, —
Нову книжечку в торбинку
Він ховає аж на дно.

ЗАЙЧИН СОН

Сонце сяє промінцями,
Вітер віє між кущами;
Тепло, гарно, ліс шумить.
У травиці зайчик спить.

Проти сонця гарно спиться;
Враз прокинувся — лисиця
Ось приснилась, хай їй біс,
Ніби зайчик цілий ліс

Вже оббігав до нестями
По стежках і між кущами,
Та лисиця плиг та плиг —
Доганяє з усіх ніг.

Що таке? Хоч би не впасті
Не спіткнутись, не попасті
Та й звірюці на обід!..
Обливає зайку піт.

І загинув би нещасний,
Якби саме-саме вчасно
Не прокинувся в ту мить.
... Сонце гріє, ліс шумить.

Насторожив зайчик вуха,
Навкруги уважно слуха,
Може й справді десь в кущах
Лис хвоста свого простяг?..

Зайчик слуха, – слуха лячно
Може вовк там жде, щоб смачно
Пообідати м'ясцем,
Зайку злапавши мигцем!?

Ні, так думати дарма!
Нічогісінько нема.
То кущі собі шумлять,
Зайчик знову може спать.

От якби у зайки сила,
Як в ведмедя у Бурмила!..
Не боявся б він ніяк,
Назавжди б відкинув ляк!..

Він зловив тоді б лисицю,
Та й згадав би їй всториці
Все, що та лише втяла;
Щоб розумна не була,

Щоб цілісінськими днями
Не скрадалась поза пнями,
Не лякала зайченят,
Не збиралася впіймать.

Ех, якби у зайки сила,
Як в ведмедя у Бурмила!
Вовка він би десь впіймав,
Йому допит би почав:

— Кого з'їв із моого роду?
За яку було то шкоду?
Що зорбив тобі мій рід:
Батько, мати, баба, дід?..

Чи на грядці твоїй сіли?
Чи капусту в тебе з'їли?
Чи у яблунь на весні
Вони гризли в тебе пні?

Ех, якби у зайки сила,
Як в веднедя у Бурмила —
Їжака б впіймав в кущах,
Та й на допит би потяг:

— Ти нащо колись весною
Насміявся надо мною?
Я вертавсь тоді в свій дім
Понад лігвиськом твоїм.

Я вертався тихо-тихо,
І не знов, що ти на лиху
Взяв, поплентавсь під дубок,
Та й скрутівсь там у клубок.

Ти із мене насміявся.
Знаєш, як я там злякався,
Як почув твою там річ —
Біг — ти знаєш? — цілу ніч!..

Ех, якби у зайки сила,
Як в ведмедя у Бурмила
Він якось би упіймав
Хоч одну із чорних гав.

— Знаєш, що ти наробила?
Ти мене ледь не згубила
Своїм криком голосним.
Там, над деревом густим.

Я, рятуючись від мошки,
Ліг заснуть під дубом трошки,
Спать була якраз пора,
А ти раптом: „Кра! Кра! Кра!“

Я схопився, та з прожогу
Не зламав там ледве ногу.
Не могла б ти, як стара,
Потихеньку так: „Кра, Кра?!“

Зайчик думав так не мало.
Любе сонце припікало,
Вітер тихо зашумів.
Зайка очі зажмурив.

Сниться зайці сон, як байка,
Ніби він уже не зайка,
А у лісі грізний цар,
Усім звірам володар.

Ніби вже його накази
Всі виконують відразу,
Ще не встигне що сказатъ,
Як з усіх кінців летять:

— Що вам? Що вам, любий пане?
Це хороше? Це погане?
Що вам, паночку, кажіть?
Ми готові в першу мить.

Глядь: ведмідь уже до речі
Вулик взяв важкий на плечі;
Уклонившись, як і слід,
Дав цареві на обід.

Де не глянь — немає пусто.
Лис несе листків капусти,
Гава — з яблуні бруньки,
Вовк смачненські ягідки.

Зайка лиши махнув руками —
Зникли всі десь між кущами.
По обіді спати! Спать!
Хто там сміє заважать?..

Зайчик спить. Вітрець лагідний
Навіває сон привітний.
Раптом... Що це за мара?..
У горі щось: „Кра! Кра! Кра!“

Зайчик – скік! Ах, це он гава!
От єхидна! От проява!..
Прилетіла знову зла,
Знову спати не дала!

Ех, якби у зайки сила,
Як в ведмедя у Бурмила,
Учинив би суд усім
За провини й без провин.

ПЕТРИКОВА ПРАВДА

Пообідав Птрик скоро,
Та мерщій тоді до двору, —
Із рябком тоді погратись
Щоб досхочу наслідитись.

На столі ж, як єв — і кинув,
Забруднив ще й скатертину,
На тарілку мухи сіли,
Так тарілку й обліпили.

Кіт чекав із півгодини,
Що й йому Петрусь щось кине,
Та побачив, що то марно,
Враз сплигнув на столик гарно.

В Петруся своя турбота,
Є для котика робота,
Облизав тарілку чисто,
Аж блищить вона барвисто,

КНИГА З БІБЛІОТЕКИ
Свящ. МАГДІНА
о. ВІКТОРА

Та й почав шукать по хаті,
Чим би ще поласувати.
Вліз у мисник за хвилину,
Бо Петрусь поїв та й кинув.

Що б там з'їсти? Кіт шукає,
Нічогісінько немає.
Може там он, де куточек,
Десь сальця лишивсь шматочок?

Ні, немає! Кіт вернувся,
Зачепивсь, чи то спіtkнувся, —
І... Ой! Ой!.. На стіл і з столу
Тарілки летять додолу.

Повернувсь Петрусь додому,
І не віриться самому...
Що було тут? Що тут сталося?..
Чому все порозліталось?...

Здогадавсь!.. Біда котові
Їсти він не наготовив.
От тепер і маєш свято!..
Що ж казати буде мати?

ОбдуриТЬ хіба й сказати,
Що влетів то півень в хату,
А Петрусь за ним ганявся,
Поки так й біди набрався?..

Ні, він зробить все чудово,
Прийде мама – все до слова
Він розкаже про пригоду –
Не дурив він маму зроду!..

САНІТАРКА

Де ти, Петрику, агов!
Що ти там собі знайшов?..
Йди сюди мерщій під хату
У м'яча вдвох будем грати!..

Петрик взявся за коня,
Швидше, швидше поганя.
Він з самісінького ранку
Все шукав, шукав Оксанку,

Вдвох погратися хотів.
На коні вже прилетів.
У м'яча? Ми це вже знаєм!..
У війну давай заграєм!..

Ніби я в бою лечу,
Лютого ворога топчу,
Ну, і ти також зі мною,
Кінь моторний під тобою...

— Ні, — Оксанка тут йому, —
Так не хочу ось чому.
Тъотя раз мені казала:
На війні жінок не мало.

В них не так, як у бійців, —
Хрест червоний на руці.
То і я прийшла до бою
Бути всім бійцям сестрою.

Будем грати тепер так:
Я — сестра, а ти — вояк.
Тебе куля поцілила
І звестись тобі несила.

Я з торбинкою прийшла,
Допомогу подала:
Гарно рану зав'язала,
Щоб гарненько заживала.

І водиці подала,
Щоби спрага не пекла.
Петрик все забув за грою
Із маленькою сестрою.

Прийде час колись, чи ні,
Може бути ще війні.
То піти й Оксанка зможе,
У бою там допоможе,
Бо вона навчиться в бою,
Бути доброю сестрою.

ПЕРЕД ГРОЗОЮ

— Ціпоньки — ціпи! Ще пара
Десь заховалася — клич!..
В небі розсунулась хмара
Чорна, як ніч.

Суне, пливе — без упину
В дальну неміряну путь,
Скоро і перші краплини
Важко впадуть.

Все мов завмерло в тривозі.
З поля спішить череда;
Батько давно на дорозі
Вже вигляда.

Добре — уже овечата
Сплять у кошарі давно,
Квочка і біленькі курчата
Збились в одно.

Сунуться й сунуться хмари
Чорним похмурим рядном.
Грому лунають удари
Вже під вікном.

РОЗВІДКА

Коло річки Гриць, Івась
І малесенький Тарас.
— Пам'ятаєте, улітку
Як ми гралися в розвідку?..
Нумо ще раз!.. Йвась промовив, —
Нум, пограємося знову!..

Гриць в кущах. Бах - бах! Ба - бах!
То бої десь у степах,
То летять там вражі танки
І гармати і тачанки.
А Тарас з кущів ізбоку —
Наши б'ють собі, нівроку.

Йде Івась в розвідку тихо.
Гей, не знає ж він, що лихо
Вже чекає у кущах.
Націлився Гриць: Ба - бах!
Не попав — нажаль, з розгону —
Взяв Івася до полону.

Що ж? Попав Івась у клітку,
Йде Тарас тепер в розвідку.
А Грицько, як був ізнов
Між кущі стрілять пішов.
Ось впіймали і Тараса —
Знову гра розпочалася.

І тепер вже напослідку
Гриць іде в кущі в розвідку.
Придивляється навкруг,
Звідки ворог, звідки друг,
Щоб, як той Тарас з розгону
Не потрапить до полону.

ГОСТИ

У Фед'ка година урочиста
Гості варз приїхали із міста.
Їх давно – давно чекали,
Все приїхать обіцяли,
Та й забули... Ну, та ось
Тітка й син її, Тодось.

Ой гостинців навезли Фед'кові:
Чобітки зовсім нові шкапові,
Гарні-гарні рукавиці
З хутра, мабуть іх лисиці,
Теплу шапку із вовка,
Що завбільшки... Ось яка!..

А Марійці привезли із міста
Гарного-прегарного намиста:
І червоне і сивеньке,
Та якеж воно гарненьке!..
І дрібне таке, як мак.
Не надивишся ніяк.

В подарунок сукня ще шовкова,
Черевички жовті на підковах,
І новесенька хустина,
Наче небо синя – синя,
А по ній квітки у ряд,
Та червоні, аж горять.

ТЬОТІ дав Фед’ко за подарунок...
Тільки ви не смійтесь – поцілунок,
Як вона ж така ласкова,
І весела і цікава,
Все жартує із Фед’ком,
Називає козаком.

НАД КОЛІСКОЮ

Спи, дитино!.. Чуєш, в стіну
Б'ється вітер безупину,
То летить на полонину,
То співа, то завмира...

Ну ж бо, спи, а то он відьма
На мітлі страшній сидьма,
То в снігу глибокім брідьма
Підступає до двора.

Спи, час спатоньки дитині!..
Занесе тебе в пустині...
Чуєш, плаче у торбині
В злой відьми дітвора.

Детлев фон Ліліенкрон

КОЛИСКОВА ПІСНЯ

Сплять дерева за дверима,
Садом сон іде незримо,
Ніби човник – місяць плине,
Півник спить у цю хвилину.

Спи, мій вовчику малий!

Спи, мій Вульф. Я губки в тиші
Поцілую ще пізніше,
Поховай товстенькі нозі,
Ще ж вони не на дорозі.

Спи, мій вовчику малий!

Спи, мій Вульф. Ще будеш днями
Під вітрами, під дощами,
Ще прийдеться втому взнати,
Схочеш ще не раз ти спати.

Спи, мій вовчику малий!

**Сплять дерева за дверима,
Садом сон іде незримо,
Ніби човник, місяць плине,
Півник спить у цю хвилину.**

Спи, мій вовчику малий.

Ф. Готтер

КОЛИСКОВА ПІСНЯ

Хлопче маленький, засни,
Бачать пташки уже сни,
Тиша у лузі, в саду,
Бджілки уже не гудуть,
Місяць промінням давно
Світить знадвору в вікно.
Хлопче маленький, засни,
Засни, засни.

Все в дрімоті вже лежить,
Все приколихане спить,
Стіхли пташки в самоті,
Погріб і кухня пусті,
Лиш на карниз даховий
Кішечка, мов вартовий,
З поглядом стала ясним.
Принце маленький, засни,
Засни, засни.

Хто щасливіший від всіх? –
Ти серед радости втіх.
Ласощі тут, іграшки,
Коні й легенькі візки,
Все це готове лежить.
Хай лиш дитя не кричить.
Все тобі буде ясним,
Принце маленький, засни,
Засни, засни.

Клеменс Брентано

КОЛИСКОВА ПІСНЯ

Ллється тихо, тихо, тихо
Колисковий мрійний спів.
Він бере собі мотиви
В сяйві місячних вогнів.

Пліне так солодко-ніжно,
Наче звуки джерела,
Мов дзижчить над квітом пишним
В гіллі липовім бджола.

Фрідріх Шіллер

ПІСНЯ ЧЕРІДНИКА

Ми прийдем на гору, ми вернемось знову,
Як буде зозуля кувати чудово,
Як квіти всю землю ізнову вквітчують,
Як в травні прозорі джерела заграють.

Прощайте, кущі
І луги соковиті,
Ви череди ситі, –
Вже літа нема.

ПІСНЯ ХЛОПЧИКА—РИБАЛКИ

Всміхається море, скупатись гукає,
На березі пишнім хлоп'я засинає.

І чує десь звуки —
Мов флейта співа,
Мов янголів з раю
То пісня сплива.

І тільки прокинувся хлопчик на мить,
Об груди вже хвиля йому шелестить:

Ти мій уже, хлопче!
Гукає з води, —
Я зманюю сонних
До себе сюди.

Р О З В А Г И

Ш А Р А Д И

I.

КОЛИ поставить „З“ ізкраю,
Буває всякому страшне,
Поставте ж „С“ – і я вже знаю:
З'їсте ви з радістю мене.

(Злива – слива)

II.

Ну, що, відгадувать готові?
Слова прості всі, двоскладові:
Як „К“ спочатку – невеличка
Тече в Росії десь то річка,
Як „Л“ – пошаною в народі
Він користується на Сході,
Як „М“ – з колиски любе слово
Ми вимовляємо чудово.

(Кама, лама, мама

III.

Із „Д“ всі знаєте притоку
Старого нашого Дніпра,
Із „В“ – мабуть з усього року
Найкраща сонячна пора.

(Десна – весна)

IV.

Як селянин ту річ із „Ж“
В коморі в себе береже,
Зима нехай тоді – дарма,
Тоді йому біди нема.
Коли ж із „С“, то річ знайома,
Гарненько подивіться дома –
Як не висить, то десь лежить,
В селі без нього важко жить.

(Жито – мито – сито)

V.

Ставте всі склади в порядок –
Справа зовсім не складна:
Заперечення – початок,
Далі ж літера одна,
Потім слово приладнаєм,
До готового всього,
Як, бува, недочуваєм,
То вживаємо його.
А кінця вже відшукали?
В книги давні подивись –

Бога сонця люди звали
У Єгипті так колись.
А як поставити все в ряд —
Ми назву добре пам'ятаєм:
В Америці на річці знаєм
Найбільший в світі водоспад.

(Hi — я — га — ра)

VI.

В далекій Півночі без нього
Не можна вирушить в путь
Тоді, як на луги й дороги
Сніговії впадуть.
Як першу літеру змінить —
Без нього важко всім жити.
І правду слід таки сказати:
Життя без нього дуже сіре.
Але не вадить добре знати
Йому завжди і місце й міру.

(Нарти — жарти)

VII.

Візьміть ви слово з трьох лиш літер;
На Півночі в мороз і в вітер
Живуть у ньому без турбот.
Ту річ ви знєте. І от
Тепер закінчіть голосною.
Буває, взимку чи весною
Хвороба шириться страшна
Людей, мов колоски стина.
Ще ж К додайте, і за цим
Людину бачите знайому:
Він щовесни рушав із дому
По рибу й сіль в далекий Крим.

(Чум – а – к)

VIII.

Вгадати можна сяк чи так,
Не треба вам багато знати, —
Візьміть лиш розділовий знак,
Який доводилось вивчати.
Уже знайшли? Ну, а тепер
Ще на кінець поставте „р“.
Улітку в лісі над рікою
Від нього вам нема спокою.

(Кома — р)

IX.

Одно росте понад водою
В левадах пишних над рікою,
А друге — ми собі малі
Що розбрелись по всій землі.
Тепер від слів, якщо не лінь,
Останні літери відкинь,
Й тварина вийде, що людині
Є наче корабель в пустині.

(Верб — люд)

X.

Збирайтесь з силою, щоб слово
Це розгадати вам чудово.
Отож, почнем. Найперше вам
Є на вгороді тут і там –
Не раз його в своїм житті
Дістаєте ви до куті.
А далі справа не страшна:
Іде єдина голосна.
Ше далі річку слід поставить
На ній були ви може навіть.
І потім, як усе готове, –
Поставте „і“ – маленьке слово.
А на кінець, щоб угадати,
Ше треба і себе додати.

Ну, от шарада відгадалась,
Немов від помаху руки –
Отак колись в старі віки
Одна держава називалась.

(Мак – е – дон – і – я)

З А Г А Д К И

**1. Його підніме вам дитина,
А через пліт ніхто не кине.**

(Пір'їна)

**2. Я можу йти із тягарцями
Без перебою місяцями.
Як тільки ж візьмеш тягарець –
Прийшов мені тоді кінець.
Хто я? Не йдіть шукать далеко –
Мене знайти у хаті легко.**

(Годинник з тягарцями)

**3. Мого тепла всі ждуть страшенно,
Без мене літо – тільки сміх.
Та прямо глянути на мене,
Не знаю, чи б усякий зміг.
Хто ж я? Не важко відгадати,
Як тільки виглянете з хати.**

(Сонце)

4. Читеш прямо – він людину
Рятує від хвороб завжди,
Читай назад – тоді до тину
Мерцій шукать його іди.

5. Лежать ним діти часто хворі,
Себе ж лиш спереду додай,
Ту річ на кораблі шукай,
Або в машині – у моторі.

ЧОМУ У РЯБКА НЕМАЄ ХАТИ

Гарно влітку навкруги:
Зеленіють скрізь луги,
Синє небо, синя річка,
Плине хмарка невеличка,
В небі сонце пригріва,
Світ, здається, ожива.
Гарно влітку. Серед двору
Ліг Рябко в обідню пору.
Ліг, та й думає: „Гай, гай!
На землі – неначе рай:
Тепло, гарно, а спочину
Та погрію трохи спину, –
Пообідаю, як слід –
Щось же кинуть на обід!?.
З'їсти – це лише й робота,
А яка там ще турбота?

Кажуть, хати що нема?
Але де ще та зима!..
А тепер земля багата,
Де не ляжеш, там і хата:
Чи сховаєшся в кущі,
Щоб не мокнуть на дощі,
А вночі в пухкій соломі
Спиться краще, ніж у домі.
То ж нехай хтось доріка,
Що нема в мене кутка!..
Та не сором і казати:
Серед літа треба хати?!.
А зимою що ж робить:
Прийде холод, то й не жить?..
Як мороз ударить білий,
Треба хат десяток цілий?!.
Ні, що хочуть, кажуть хай,
А мені й без хати рай...
А зима – та що за диво?
Звіри всі живуть щасливо:
Вовк, ведмідь і курохват –
Добре всі живуть без хат!..
З'їсть м'ясива – і в мандрівку,
Знайде скрізь собі домівку:
В лісі, в сіні польовім, –
Де не ляже, там і дім...“

Так лежить Рябко та мріє,
Сонце гріє, гріє, гріє...
Як нагрів кудлату спину, —
Бік підставив на хвилину,
Стало ж дужче ще пекти —
Довелося утекти.
Наш Рябко побіг до річки
Та й приліг коло водички.

Пролітає тепле літо,
Осінь дивиться сердито,
А за осінню з-за гір
Вже й зима прийшла у двір.
Та вітрець такий з морозом
Так і крутить попід носом...
Що Рябкові тут робить?..
Ходить, гнеться і терпить.
А вночі — мерщій додому
І ховається в солому.

Раз прокинувся Рябко:
Всюди сніг — як молоко,
Та немов зимі на втіху,
Намело його під стріху.
Що робити? Просто страх,
Вітер — палить у очах,

Як повіє – аж сивіє,
Наш Рябко лежить та мліє,
В лапи студить, відчува:
Ледь душа в нього жива.
Що робити? Де тут дітись?
Де б хоч трошечки погрітись?
Чи побігти до Полкана?
В нього хата непогана.
Чи побігти до Шарка?
В нього хата ось така!..
Чи побігти до Трезора?
В нього хата, мов комора.

Через купи, через сніг
Наш Рябко мерцій побіг,
Але марно кривдив ноги –
Всюди хата для одного,
Всякий знов, що буде треба,
Будував лише для себе.
Так прибіг Рябко додому
Та й приліг в свою солому.
Мерзнуть вуха й ноги бідні,
Кожен день Рябкові – три дні,
А зима бере й бере,
Наш Рябко ось-ось помре.

„Ой, тепер як буду жити,
Як настане тепло літо, —
За сокиру — та й у ліс,
Буде кілля, буде хмиз.
Хату я собі збудую,
Та таку, що всіх здивую.
Та як правду всім сказати,
То якої треба хати?..
Три кілочки, трошки глини —
І готова вся хатина.
Там роботи — тільки мова,
Раз і два — і вже готова.
Буде тепло, буде сито,
Дай скоріше, Боже, літо!..
Буде, буде у Рябка,
Буде хата, ще й яка!“

Так Рябко крізь плач мовляє,
А зима своє справляє.
Уночі лютує сніг,
Віє вітер з-за доріг...

Тільки в березні помалу
У полях сніги розтали,

І весела, і ясна
З-за морів прийшла весна.
Наш Рябко зрадів без міри,
Сонце гріє – не йме віри!
Вітерець тепленський віє,
А Рябка немов не гріє,
Так за зиму захолов,
Що немов замерзла кров.

Тільки ген десь серед літа
Знов Рябко почав наш жити.

Гарно влітку навкруги,
Зеленіють скрізь луги,
Синє небо, синя річка,
Плине хмарка невеличка...
Гарно влітку... Серед двору
Ліг Рябко в обідню пору.
Витяг ноги, хвіст відкинув,
Не одну вже спить годину.
Любо сонце припіка,
Гарні сни такі в Рябка.

Вже на захід сонце сіло,
Далі спати вже не сила,
Наш Рябко розплющив очі,
Лиш підводитись не хоче.

Позіхнув, потягся смачно,
Подививсь на сонце вдячно,
Бо ж теплінь його яка!
Серце радісне в Рябка.
Подививсь на хвіст, на ноги,
Та аж крикнув з дива трохи:

„Ой, який же я великий!
Як ведмідь у лісі дикий!..
Чи й не більший ще на зрист:
Це ж як хату будувати,
То якої треба хати?!.
Піде сто дубків на сохи,
Та й осик, мабуть, не трохи,
Верб товстих із двісті треба,
Що сягають аж до неба.
А каміння, шкло і цвяхи,
А солома ще для даху!..
А возів із триста глини,
А дошки, пісок, жердини!..
Це щоб хату зіп'ясти,
Треба світ увесь звезти!..
Як таку робить роботу,
Як таку здолать турботу, —
Краще буду я без хати
Ще раз зиму зимувати!“

— — — — —

Зиму знову стрів Рябко,
Знову сніг, як молоко,
Завірюха люто виє,
Світ увесь снігами криє,
Бідний наш Рябко лежить
Та від холоду дрижить,
Бо немає в нього хати —
Ніде зиму зимувати.

Хто ж йому в нещасті винен?
Чому знову без хатини?
Чом так мучиться взимі?
Дайте відповідь самі.

К А З К А

ПРО ХИТРОГО КОВАЛЯ

— — — — — — —

* * * * *

*

Десь у горах у Карпатах
За селом старенька хата
Притулилась до землі.
В ній Коваль господарює,
Вік живе і вік працює,
Б'є в підкови вухналі,
До возів лаштує осі
І сокири поправля.
Скрізь навколо повелося —
Хвалять люди Коваля.

Хвалять біdnі, хвалять дуки:
Золоті у нього руки,
Дай їх, Боже, ще кому:
У роботі совість знає,
Грошій мало вимагає,
Так, немов би й не йому
Йтимуть гроші до кишені,
Грошій ніби і не жаль.
Дні багаті й дні злиденні
Проживав старий Коваль.

З ранку-рана день він цілий
Все у кузні закіпталій
За ковадлом: дзень-дзелень!..
Молоток кує-сміється,

Ніби пісня дзвінко ллється,
Не змовкає цілий день.
Звик Коваль у самотині
Без дружини й без дітей.
Жив, складав копійку в скрині
Не для себе – для людей.

У вечірню тиху пору
Часто він ходив на гору
І дививсь за виднокругом:
За селом поля безкраї,
Достигають урожаї,
Зеленіє пишний луг.
Темний вечір, нічка близька
Із-за лісу вигляда,
Тихо суне з пасовиська
Полем сита череда.

Пліне річка у тумані,
Хтось співає на баштані,
Тай співає ж і співа...
Чебрецем із поля пахне,
Коваля до себе тягне
Люба тиша степова.
І гуля старий, гуляє, –
Літо, бачте, не зима,
І додому завертає
Він із поля смеркома.

Повертаєсь — бувало різно:
І заранні й дуже пізно —
Сам собі відповіда.
Як нема, бува, охоти,
То й не брався до роботи,
Бо робота — не вода.
Не втече з гори до моря
Так Коваль наш говорив,
І робив усе, що вчора,
Зледачівши, не зробив.

Так він жив собі помалу,
Здобуваючи похвалу
Всюди — зблизька і здаля.
Ковалів таких в нас мало, —
Люди радісні казали
Про сільського Коваля.
— Все видзенькує ковадлом,
Має руки золоті.
Хай дорога простирадлом
Йому стелеться в житті.

• • • • •

Раз в осінній тихий вечір
Дід сокиру взяв на плечі
І пішов по лозу в ліс.

Забаривсь коло роботи,
Та й набрався так турботи,
Що додому ледь доліз.
Натомив старечі кості,
Хоч і звик давно робить.
Підійшов до хати — гості! —
На порозі хтось сидить.

Хто такий? Невже хто рідний?
Натомився дуже. бідний, —
Як сидів — так і заснув.
— Що ж, як гості — просим в хату,
Будем гостя угощати!.. —
Гостя легко дід торкнув.
І підвівся із порога
Дід старезний, як земля, —
В постолах побиті ноги,
У руці трима бриля,

А в другий — ціпок вербовий,
На собак, як є, готовий, —
Хай попробують, мовляв;
Довгий чуб спада на спину,
На плечах важка торбина,
Чорна—чорна, як рілля.
— Що ж, ходімте до господи,
Угощу, чим дав пан-Біг! —

Наш Коваль у хату входить,
А за ним через поріг

Вже ступив і гість у сіни,
Зняв з плечей свою торбину, —
Натомився, хай їй хрін!
Скинув свиту небагату
І тоді ввійшов у хату,
Давши перш за все поклін.
Помолився край порога
І вклонився низько знов.
— Натомив старечі ноги,
Вже б і кроку не пройшов.

Думав я вже ночувати
У селі десь коло хати,
Або може де в гаю.
Видно, в вас тут люди бідні,
Невеселі, непривітні,
Люблять лиш свою сім'ю. —
Подорожній так промовив,
Розглядаючись мигцем.
А Коваль вже приготовив
Миску з кашею й борщем.

І пішла розмова тиха
Про людські нещастя й лиха

І про радоці людські.
Невеселій подорожній
Був, мабуть, в країні кожній,
Бачив дива ще й які!
Бачив скрізь усякі чуда,
Все послухати – сміх і страх!..
– Та й живуть же дивні люди
У чужих отих краях! –

Дивувавсь Коваль. Охоче,
Може б, слухав до півночі,
Та пора й спочинок дать.
Сам ліг долі на соломі,
А для гостя – краще в домі –
Попросив на ліжку спать.
Одмовлявсь старий, та з боєм
Ліг так, як Коваль хотів.
За хвилину вже обое
Мандрували в царстві снів.

Те, що снилось, – нам не знати,
Усього не розказати –
Сон за ніччю хай пливе.
Сон – то мертвa річ таємна.
Щоб не гаять час даремно,
Краще взятись за живе.
Наш Коваль прокинувсь рано,

Так, як замолоду звик,
Зготував мерцій сніданок,
Поки виспавсь мандрівник.

А тоді приніс водиці
Із сусідньої криниці,
Щоб як слід умивсь старий.
Той уже піднявсь на ноги
І молився тихо Богу,
Звівши очі догори.
Вмившись свіжою водою,
Став здоровий, як земля.
Потім снідали обое,
Чим знайшлося в Коваля.

Помолившись знову Богу,
Став ладнатися в дорогу
Наш невтомний мандрівник.
Ta Коваль просив із днинку
Ще вділити для спочинку, —
День, мовляв, — це цілий рік.
Не втече, мовляв, дорога,
Буде там, де і була,
Йти ще досить — дай, Бог, ноги
Від села і до села.

Ta були ті марні речі —
Торбу взяв старий на плечі,

За ціпок — і до дверей.
Сунув руку у кишеню
І червінців витяг жменю —
Наче корму для курей.
— Що ви справді? За що брати?
Перед Богом буде гріх.
Це тоді не можна з хати
Виrushati за поріг,

Як в селі, у хаті кожній
Не спочине подорожній
І не знайде хліба він. —
Кинувсь наш Коваль з докором, —
Перед Богом буде сором,
Я ж таки християнин!..
Як це — братъ за ніч поденне
З подорожнього в путі?!.
— То візьми оце від мене,
Краще це, як золоті!..

Заплатить я справді мушу
За твою приязну душу,
За добро плачу добром, —
Мандрівник сказав. З торбини
Витяг ніби шмат ряднини
І повісив над вікном.
— Хай ця торба висить три дні,
Не приймай сперед очей —

Повигонить вона злидні
І від тебе й від дітей.

А тоді роби, що хочеш, —
Нею й чорта заморочиш,
Бо ця торба чарівна.
Маєш ти над нею владу,
І ніхто її не вкраде,
Хоч про неї десь і взна.
А якщо загубиш навіть,
Повернись мерцій назад,
Її всякий там зоставить,
Її ніхто не буде рад.

А ще краще — слово скажеш
І один вузол зав'яжеш, —
Злодіям тоді не жить.
Лиш торкнеться до торбини,
В ту самісіньку хвилину
Мов до неї прикипить.
Сльози ллє тоді хай густо
І хай пробує втекти.
Його торба не відпустить,
Аж поки не скажеш ти.

— Ну, тепер візьму хібащо,
Бо платити немає за що,

Як по правді розсудить.
А що торба незвичайна,
То я мушу сам негайно
Ще чим-небудь відплатить. —
І Коваль знайшов хлібину,
Цибулину й сала шмат.
— Покладіть оце в торбину, —
Голод-брат — не рідний брат.

Йти — не їхати на возі,
Знадобиться у дорозі
При спочинку денебудь. —
... Сонце виткнулось з-за гаю,
Наш старий вже поспішає,
Степову зміряє путь.
Побажаєм, щоб дорога
Йому легко пролягла.
Нам же буде й без старого
Ще робота немала.

• • • • •

Наш Коваль радів без краю,
Що таку торбину має —
Справжнє чудо із чудес.
Нахвалявся через три дні,

Як із хати вийдуть злидні,
Взнати певно, що за пес
У саду найкращі груші,
Наче в себе обривав.
Злість давно вже серце сушить,
Що нікого не впіймав.

А рука ще в діда груба,
Ще нам'яв би добре чуба
На злодійстві хоч кому.
Певно, той злодюга й знає,
Що так лепсько обминає
В руки трапитись йому.
Як впіймав би – в ту ж хвилину
Не питай, де в серці жаль...
І вчепив свою торбину
На гілляці дід Коваль.

У селі всі добре знали,
Що найкращі достигали
Груші тільки в Коваля.
Хто не йде, то зазіхнеться,
Як не є – додолу гнеться
Від смачних плодів гілля.
Хлопчакам така принада
Не дає спокійно жити,
І вчащають всі до саду,
Всяк украсти щось спішить.

В одну ніч зібрались тихо,
Не подумавши про лихо,
Парубки у дідів сад.
Ми, мовляв, уже не діти,
Хай попробує вслідити
Він від нас своїх принад.
Тихо в двір усі підкрались,
Псові давши пиріжок,
Двоє сміливих попхались
Аж на грушу, на вершок.

Хлопці злазить вже хотіли,
Та поглянуть закортіло,
Що за торба там в гіллі.
Що б сказать – гніздо. Для чого?
Що за птах полізе в нього?
– Ну, й чудні ці ковалі!
Отаку придумав штуку! –
Тихо мовив парубчак.
Ось засунув в торбу руку...
Смик назад – немов закляк!..

А товариш мудрий вдався,
Тільки зтиха засміявся:
Що там стала за біда?
Та й собі торкнув торбину

На свою лиху годину...
Потім з дива погляда...
Справді, що воно за диво,
Чи не чар, бува, який?
Ждуть з садка нетерпеливо
Двох відважних парубки...

Так сиділи аж до рана,
Потім бачать, що погано,
Та й додому розійшлись.
А ті два сиділи мовчки,
Як в гнізді дві мокрі квочки:
У біду отак вплелись.
Ще були спочатку рвались,
Та від торби – а ні руш!..
Отак-так! Понаїдались
В Коваля солодких груш!..

А Коваль устав зарання,
Ніби знов, що сподівання
Мало справдитись якраз.
Ніби знов, що бідні душі
Там сидять тепер на груші,
П'ють, як кажуть, шевський квас.
– Ну бо, злазьте, молодята, –
Вгору глянувши мовля. –
Й торбу – мов рукою знято
Після слова Коваля.

Що за знак? Тепер спроволу
Поспускалися додолу
Неохоче парубки.

— Ну, так що, солодкі груші?
Ех ви, хлопці, вражі душі,
Взять би вас за петельки
Та якслід почастувати,
Щоб всяк добре пам'ятав... —
Обох злодіїв лякати
Дід Коваль в саду почав.

— Ну, так що ж? От, бач, дорога,
Йдіть мерщій собі із Богом,
Та оце — останній раз.
Попаду ж як тільки вдруге,
То дістанете попруги!..
Там такий ремінний пас —
Обкручу разів із пару,
Як з розгону потягну.
... Хлопці зникли, як примари, —
Дід і оком не зморгнув.

Цю пригоду швидко візнали
Й після цього обминали
Ковалів принадний сад.
Бо з'єси чи ні там грушу,
А ганьба впаде на душу —
Будеш грушам тим не рад.

А Коваль радів без краю,
Що минула так біда,
І врожай собі збирає –
Груші родять, мов вода.

· · · · ·

Роки йдуть собі, минають,
Так, неначе утікають
Від погоні навмання.
Наш Коваль живе помалу,
Для села плуги і рала
І сокири підчиня.
Кожен прийде, кожен просить
Справу просту і малу.
Зробить дід – і сам розносить
Всю роботу по селу.

Проминуло літо скоро,
Суне осінь вже сувора
Із туманами й дощем.
Ще на дворі ясно й тихо,
Та буває, як на лихो,
Дощ січе, немов мечем.
І Коваль тоді про зиму
Думку глибико таїть,
Бо вона, зима незримо
Вже за горами стойть.

У один осінній вечір
Дід збиравсь розносить речі,
Як смеркати почало.
Хоч старий вже став, нівроку,
Вже болять і ноги, і боки,
Як обійде все село.
Тільки взяв мішок на плечі,
Став виходити з двора,
Гульк: неначе баба з печі –
Край воріт якась мара.

Придививсь, та й сів із дива:
Смерть прийшла з косою сива,
Роззирається навколо.
А тоді ступила близько,
Ковалю вклонилася низько,
Так, немов найкращий друг.
А Коваль на маніяку
Тільки дивиться, стоїть.
Почуває, що від ляку
Став проймати циганський піт.

"Ну, косар цей – не ледащо,
Скосить голову нізащо,
Чи прийшла пора, чи ні.
Хоч по правді як сказати –
Всякий мусить помирати
Скрізь – і дома, і на війні.

А мені, та ще старому,
Вмерти можна поготів.
Не зробив я зла нікому,
Чесно вік увесь прожив." —

Так Коваль стойть та дума,
Смерть щербата ж, мов для глуму,
Косу вже з плеча зняла.
Та й поставила під стіну,
В ту самісінку хвилину
Може голову б стяла,
Та Коваль знайшовсь на слово,
Поклонившись, сам почав:
— "Ти прийшла — оце чудово,
Сам не раз тебе гукав.

Напливе, буває, смуток,
Чи в житті яка там скрута,
Сам же я в оцім дворі,
То біди собі й не зичу,
А тебе частенько кличу,
Жить самому — то заріз.
То ж постав свою печатку
Й на моє сумне життя.
Тільки знаєш — для початку
Пригостити до пуття

Я б хотів тебе, чим можу,
То ж у сад мій дуже прошу,
А тоді нехай і вмру. —
Так Коваль іде, мовляє,
А в думках усе кружляє:
"Ось тобі я носа втру.
Злізь-но, любонько, на грушу,
Стань денебудь на сучок, —
Проклинати будеш душу,
Я знайшов тобі гачок."

Смерть була така ласуха,
Коваля уже й не слуха,
А на грушу тільки — плиг.
Їсть плоди, не вибирає,
Так, немов не в рот вкидає,
А в старий дірявий міх.
Став Коваль, тепер сміється,
Що від смерти легко втік.
"Наїдайсь, бо не приайдеться,
Може, їсти цілий вік".

Ненажерлива потвора
Вже наїлася нескоро,
Вклала, може, клунків два.
Лиш тріщить гілля під нею,

Диха важко над землею,
Аж колишеться трава.
— Вже наїлася, спочину!
Дуже гарний в тебе сад!..
— То зніми мені й торбину,
Як злізатимеш назад!..

Бо поліз би сам я зняти,
Та вже сил мені не хватить,
Ще не втримаюсь — впаду. —
Дід сказав своє прохання
Без ніякого вагання
Сивій смерті на біду.
— Це не дуже мудра штука...
Торбо, торбо, що тут є?.. —
Смерть взяла торбину в руки...
І... О, лишенько моє!..

— Обдурив, старий, мене ти,
Я потрапила в тенета —
Ця торбина чарівна!
Що ж робить тепер я мушу?
Як покинутъ кляту грушу?
Що робити? — Смерть не зна.
То кричить, то заголосить,
Наче з неї точать кров.
Діда лає й знову просить
Відпустить на землю знов.

— Ні, сиди собі тепер ти, —
Засміявсь Коваль до Смерти, —
Бо не вік тобі й ходить.
Хоч на час залиш турботи,
Відпочинеш від роботи,
Бо коли ж тобі й спочить?..
Тільки й знаєш все, що косиш,
Будь то літо, чи зима.
Ось тепер як гарно просиши,
Чи пустила б же сама,

Якби я просив у тебе
Подивитись ще на небо,
Словом, — трохи ще пожить?..
Подивилася б грозою,
Та махнувши раз косою,
Відіслала б смолу пить.
То ж не скигли — марне діло,
Де сидиш, там і сиди,
Смерть людям ввесь вік носила,
То й сама скуштуй біди.

А щоб час не марнувати,
То піду я краще спати —
Не стоятиму ж тут ніч.
Ти засни собі, як хочеш —
Нащо голову морочиш? —
Не проси — то марна річ.

Жаль, не я тобі попався...
Все буває на віку. —
Дід всміхнувся й попрощався,
Смерть покинувши в садку.

· · · · ·

А на другий день зусюди
До садка зібрались люди —
Збіглось вранці все село.
— Ну й Коваль! Встругнув, ба, штуку!
Це й чортам самим в науку
Непоганим би було.
Кожен смерті на догану
Бив усім, що мав в руці.
Хлопчаки із-за паркану
Знай жбурляли камінці.

Люта Смерть із шкіри лізла
І на груші кору гризла:
Як наругу пережить?!.
На виду сто раз мінялась
І у думці нахвалялась
Їм в сто тисяч відплатить.
.Хай колись із груші злізу“, —
Гнів у Смерті аж кипів. —

„Накошу вас, наче хмизу,
Накладу вас, як снопів“.

• • • • •

Дні летіли та летіли,
Смерть на груші все сиділа,
Листя гризла та гілля.
Спершу ще сяк-так жилося,
Корму трохи ще велося,
Далі ж стала, як земля.
Як дотла всю кору згризла —
Харч один на всякий день, —
Глядь — коса на ній облізла,
Стала Смерть, як голий пень.

А Коваль — ну й зла людина! —
Підійшов хочби до тину
Подививсь на муки злі.
Ні ж — забув сюди й дорогу,
З серця викинув тривогу,
Все гуляє на селі,
Або в қузні щось клепає —
На яку, спитай, біду? —
Щоб не чули, як зітхає
Смерть голодна у саду?!

Бо які йому турботи?
Не живе тепер з роботи,
Так, для забавки кує.
Геть нужду прогнав із хати –
Все ота торбина клята,
Все, що хочеш, в нього є:
Хліб, горілка і ковбаси,
Мед, наливки є смачні.
На горищі ще й запаси
Береже на чорні дні.

Не сидить Коваль наш дома,
Все у друзів та знайомих
Вдень буває і вночі.
А вертається до хати
Після гулянки поспати
На теплесенькій печі.
Жив собі спокійно, гарно,
Геть забув і про літа.
Знав, що все міне безкарно:
Хто, крім смерти запита?!

Ну, та їй своя рахуба:
Позбулася давно вже чуба,
Навіть втратила й м'ясце.
Не ходив до неї в гості,
Але знав, що тільки кості
Та засмалене лице

В Смерти ще сяк—так на місці,
Й зуби ще — немов пеньки.
— Як посидиш років двісті,
То розгубиш і кістки.

Та, мабуть, нещасній Смерті
Не судилось там померти,
Як хотів того Коваль.
Ще добро знайшлося в людях,
Що десь душі мають в грудях
І в серцях турботу й жаль.
У неділю раз надвечір
Всі баби зійшлись в селі.
Почали мовляти речі,
Ще незнані на землі.

— Що це наш Коваль затіяв?
Ворожнечу він посіяв,
Мов бур'ян, поміж людьми.
Всі живуть по три вже віки,
І жінки і чоловіки
Обливаються слізьми.
На землі вже місця мало,
Б'ється, свариться рідня.
Умирати ж перестали,
Тільки родяться щодня.

— З нас, скажіть, яка робота?
Кожна ложки вже до рота

Так, як слід, не донесе.
На один вік дав Бог сили,
То пора б уже й в могилу,
Щоб забути там про все.
Бачим: діти нас не люблять,
А живем лиш так, щоб жити.
Бо без смерти ж не погублять,
Хоч хотіли б погубить.

Довго ще баби кричали,
Одна одну все навчали,
Бо розумні всі були.
Та вхопились за одно вже,
Щоб не мучитися довше –
Смерть гуртом просить пішли.
Всі були такі безсилі,
Що поглянути – просто: ох!..
Справді, краще бути в могилі,
Ніж повзти на чотирьох!

Смерть, як тільки всіх уздріла,
До гілля мов прикипіла:
Знову бити, дума, йдуть
Вмерти, зна, завжди не пізно.
Почала просити слізно,
Щоб пожити ще дали.
А баби собі завили:
– Нас на той світ забери!

Вже ходить немає сили,
Хоч лягай в вогонь гори.

Смерть як тільки це почула,
Із полегшенням зітхнула,
І тривога зникла, й жаль.
"Якщо люди просять смерти,
То тоді мені не вмерти,
Хоч як хоче хай Коваль." –
І дала свої поради,
Повна радості ущерть:
Коваля гуртом прохати
Відпустить на волю Смерть.

Знов баби гуртом зібрались
І не гаючись попхались
В Ковалів багатий двір.
А щоб часу там не гаять,
Почали відразу лаять:
„Ти людина, чи ти звір?
Бачиш, мучимось нізащо.
Смерть навіщо ти припнув?
Відпусти її, ледащо,
Відпусти негайно, чув?“

— Почекайте, киньте лайку.
Я таку скажу вам байку,

Розшолопайте, як слід.
Вмерти – річ не дуже втішна,
І скажу – не дуже й спішна,
Встигне вмерти й баба й дід.
Коли ж хочте – річ то друга,
Можу зараз відпустить,
Тільки ж так, щоб та катюга
Не зуміла відомстить.

– Зла на мене, як тигрюка,
Гляне – так зубами й стука,
Рада з'їсти без приправ.
Відпушу – плигнє на мене,
З груші, наче навіжена,
Як брешу – щоб я не встав.
То ж скажу до неї слово,
Хай своє як хоче гне:
Відпушу при тій умові,
Щоб не рушила мене.

– Хай нам сонце свідком буде,
І ще й ви, знайомі люди,
Всім кажу я, не брешу.
Смерть на волю відпускаю,
Лиш мене хай не займає,
Поки сам не попрошу.
А торкнеться ж хоч помалу –
Бог побачить хай згори,

Нехай сонце її спалить
І розвіють хай вітри.

Всі пішли до саду знову,
Повторили всю розмову,
Щоб погодилася Смерть.
Їй же в носі закрутило,
Та змінити все несила,
Хоч верть-крутъ, а хоч круть-верть.
Злість її, як гілку трусить,
Що тут діять, як схитритъ?
Врешті згодилася, що мусить,
Як Коваль сказав, робить.

— Ну, тепер ізлазь, небого,
Скатертиною дорога
Хай лежить тобі у світ.
Та гляди мені, покайся,
В руки вже не попадайся,
Бо підтягне знов живіт.
Бач, як бідна зголодніла,
Хоч кісток не розтруси.
Ну, берись тепер до діла,
Знову голови коси.

Смерть незгоду всю забула,
З груші весело плигнула,

Та за косу – й тільки: мах!
Всі баби, мов збиті, разом
По землі полізли плацом
З диким страхом ув очах.
Ще назад тому хвилину
Так усі просили Смерть.
А тепер, злякавшись згину,
Полетіли шкереберть.

Смерть пішла тепер по світу
Людські голови косити,
Мов досяглий урожай.
Де тепер знайшлася б сила,
Щоб щербату зупинила
І сказала: не займай!
Де б тепер такий уявся
Знов відважний чоловік?..
Був Коваль, та відказався
Від щербатої навік.

Знов у Смерти вільна сила,
Та вона щось затужила,
І немила їй земля.
А той сум не палить даром:
Смерть пече бажання жаром,
Як би знищить Кovalя.
Щоб самій піти таємно, –
Думка в'ється, наче змій.

Бог побачить – неприємно
Окошиться все на ній.

Та якось в пекучій злобі
Себе стукнула по лобі –
Не додумалась – це так!..
Як було не здогадатись,
Що на все найлегше взялись,
Як покликати чортяк?!.
Смерть на світі все забула,
Не взяла навіть коси, –
До чортів мерцій чкурнула
Через гори і ліси.

В пеклі саме щось варили,
На вогні когось палили,
Червоніла аж земля.
Смерть ввійшла і пожаліла,
Що тут в пеклі не зустріла
Десь на муках Коваля.
Припекти б його ізнизу,
Хай би трохи покричав.
І вона б підклала хмизу,
Щоб там пікся та шкварчав.

Натомилася немало,
Поки в пеклі відшукала,

Де Люципер старший жив.
Дивні там якісь дороги,
Не вгадаєш ані трохи,
Хто куди й чого ходив.
Та, здається, між чортами
Дуже добрі також єсть.
Провести її від брами
Взяв один собі за честь.

Брама добре зачинилась,
І в дворі вони спинились
Та й притислись до стіни. —
Собачні, мабуть, із сотню
Підняли таку гавкотню,
Наче шкіру дерли з них.
Та чорти, на все готові,
Тут вродилися за мить,
Так що вже провідникові
Не було чого й робить.

То й пішов він геть від брами,
Кленучи і батька й маму,
За той страх, що пережив.
Там собаки справді кляті,
Хвіст могли б ще відірвати, —
Як би він тоді ходив?
І оглянувсь з ляку знову:

Чи не скачутъ навздогін?
Їх же там, немов полови,
Всі швидкі, як вітрогін.

Розказати все – не жарти,
Та цього й робить не варто...
Смерть вернулася з двірця.
Сам Люципер йшов із нею,
Сам провів між собачнею
Й помогти пообіцяв.
— Не турбуйсь тепер даремно, —
Кінчив слово він своє. —
Як до рук не приберемо —
Грім нехай мене приб"є.

Через день у двір до себе
Він гукнув того, що треба,
Щоб порадитись як слід.
Розказав, що десь в Карпатах
За селом старенька хата
І живе там хитрий дід.
Зараз ніде правди діти —
Смерть на груші був припнув.
— Треба взяти його із світу,
Щоб і що чого не втнув.

Бо от з Смерти він сміявся,
А тепер пихи набрався,
Тай до нас добратись рад.
Буде скрізь тут верховодить,
Між митарствами заводить
Свій земний священий лад.
Дасть свого понюхать перцю,
Знаєм ми тих ковалів!
То прошу тебе від серця –
Знищ його ти на землі.

Чорт уважно все прослухав
Та й потилицю почухав:
Тут не все воно як слід.
Смерть сама скоріше вітру,
Пошукай таку ще хитру,
А й її проклятий дід
Перед світом всім споганив
І посіяв сміх і страх.
То щоб ще не заарканив
Він і чорта де в пітьмах.

– Знаєш, сам на все я вдалий,
І моторний, і бувалий,
Знаю сам, що й як робить.
А піти до того хріна
Сам боюся, щоб коліна
Десь у нього не вломить.

То ж самому йти в дорогу —
Справа зовсім не проста, —
Якщо й вирвуся від нього,
То хібащо без хвоста.

— А кого б хотів ти взяти
На створіння те прокляте,
Щоб зробить все доладу?
— Тут нема що рахуватися,
Дай іще чортів з дванадцять,
То тоді хіба піду.
Та ще й хлопців дай лукавих,
Гарних, сміливих, як я,
Незрадливих, сильних, бравих,
Щоб були ми як сім'я.

— Що ж, немає, сину, ради,
Вибирай іди з громади,
Кого схочеш, того й дам.
Та дивись: зроби до діла,
Щоб юрба вернулась ціла,
Якщо йдеш уже не сам.
То ж пора вже й починати —
Часу марно там не трать! —

Чорт пішов мерцій із хати
Добрих друзів вибирати.

Що за вітер в полі лине,
Не стихає й на хвилину,
Віє й віє день і ніч?
То чорти спішать в Карпати
Коваля замордувати,
З ним зустрівшиесь віч—на—віч.
По дорозі, знай, жартують,
Бо відомо всім — чорти.
Як грішок який зачуяютъ,
То заскочуть і туди.

На четверту ніч стомились,
Та нарешті зупинились
В Коваля аж у дворі.
Стали радити тут раду,
Як пролізти краще в хату:
Дірка є у димарі,
То нехай би чорт моторний
Спершу спробував один...
Обізвався тут проворний
Сатани молодший син:

— Ну, нащо тут довгі речі?
Я спущусь в димар, а з печі
Просто вискочу на стіл.
А то ви усі за мною

Суньте в хату чередою.
Зареве Коваль, як віл,
Як побачить, що за гості
Завітали в темну ніч.
Бачте, діло зробим просто
Я свою закінчив річ.

Старший стукнув копитами,
Чи можливі між чортами
Суперечки тут якісь!..
— Нелегка така робота,
Та коли твоя охота,
То в димар мерщій і лізь.
Бо старий той хрін почує,
Хитрий дід, якби він вмер.
Ще щонебудь приготує,
Адже Смерті носа втер!?.

Всій громаді на потіху
Чорт мерщій плигнув на стріху,
А тоді, неначе гад,
Звивсь і кинувся у дірку,
Мов в відчинену кватирку
На якийсь нелюдський лад.
Був там хвильку невелику,
Потім враз назад поліз,
Та скрививши гірко пику
Й витира потоки сліз.

Що таке? Погана справа?
Певно, щось стара проява
Вже придумала для нас?
— Тільки я спустився в дірку,
А старий уже ганчірку
Вткнув зарання на запас.
В димарі я покрутився,
Запекла мене там злість.
На біду ще зачепився
За якусь там погань хвіст...

Думав: там уже й загину,
Обідрав об віщось спину,
Трохи рога не скрутів. —
Чорт на призьбі ліг з безсилля,
А один узяв десь зілля
І до рани притулів.
Що робить? Таке нещастя.
Так, без успіху вертати?
Та невже ж чортам не вдасться
Коваля замордувати?

Обійшли круг хати тричі,
Півень ось закукуріче
Як не видно із хліва.
Треба б, треба поспішати,
Але як зайти до хати?
Старший в'яне, як трава.

Ходить як-як не заплаче,
Злість і жаль в його очах.
Та якось один побачив
В дверях дірку від ключа.

— Братці! Швидко до одвірка!
Ось дивіться: щось за дірка,
Влезить ледве не рука. —
Крикнув чорт і стрепенувся,
Враз на муху обернувся,
Вліз у дірку й знов гука.
Для чортів цей приклад гожий, —
Мусить здійснитись мета!
Кожен чорт на муху схожий
Коло дірки вже літа.

А Коваль вже знав ті штуки,
Майстер був бо на всі руки,
Знав, хто ворог, а хто друг.
І в одну хорошу днину
До дверей свою торбину
Він повісив від злодюг.
Спав на ліжку нехолоднім,
Сни ясні такі були,
Як чорти один за одним
Просто в торбу загули.

Дід почув: хтось ніби стука.
— А яка то там звірюка? —

Встав, спросонку запитав.
А тоді мерщій у сіни
Та відразу до торбини...
Та вузол і зав'язав.
Там чорти гуртом сиділи,
Розмістившись, як хто вмів.
З переляку всі тримтіли,
Не один і слізози лив.

— Ну, тепер сидіть, браточки,
Як в гнізді спокійна квочка,
Вам я раду вранці дам.
Завдали мені мороки —
Потовчу вам трохи боки,
То закажете й синам,
Як до діда носа пхати.
Вам є пекло — нам земля.
Будуть внуки пам'ятати,
Як ходить до Коваля.

Дід відніс чортів на ганок,
Щоб пізніше всіх під ранок
Разом в кузню віднести.
Розікласти на ковадло,
Так, неначе простирадло,
Та гарненько потовкти.
Сам же ще постояв трішки,
Слухав тихий шум дібров,

А тоді і знов до ліжка
Досипляти ніч пішов.

Світлом схід ледь—ледь зайнявся,
Як Коваль уже піднявся
Й торбу в кузню поволік.
Вгнав чортам у душі холод,
Взяв один важкенький молот
І потяг, як тільки міг.
Та торбина добре ткана,
Хоч не зневін, де й коли,
Бо якби щоб полотняна —
Чорти геть би рознесли.

У торбині скавучали,
Вили, плакали, пищали,
А Коваль немов не зневін:
Раз чи два смикне цигарки,
А тоді і дастъ припарки,
Так, немов би щось кував.
Товк, мабуть, якусь годину,
Потом вмивсь разів із три,
Потім витрусив торбину:
— Геть мені на всі вітри!

Де в чортів взялася й сила,
Ніби їх ніде й не били —

В кузні тільки загуло,
Кожен біг, за землю брався,
І ніхто з них не сміявся –
Прокляли вони село.
Жаль, сказав би, – сам не знаю,
Як дійшли вони в свій дім.
Може, в когось розпитаю,
То колись вам розповім.

• • • • •

Жив старий Коваль багато,
Знав одне лише – кувати
Людям осі й лемеші.
Всі давно вже повмирали,
В цілім світі не зосталось
Добре знаної душі.
Вже давно не стало саду,
Розрівнялася земля,
І хоч маючи всю владу,
Смерть забула Коваля.

То ж у горах у Карпатах
Край села старенька хата
Притулилась до землі.
В ній Коваль господарює
Й досі там живе й працює,
Б'є в підкови вухналі,

До возів лаштує осі
І сокири поправля,
І навколо повелося —
Хвалять люди Коваля.

• • • • •

Ну, оце, спасибі Богу,
Я добравсь таки потроху
Нашій казці до кінця.
Ви посмійтесь хвилину,
Я ж хоч трохи відпочину,
Витру піт хоч із лиця.
Циганчук якийсь бездомний
В тих краях торік бував,
То казав: Коваль невтомний
Ще й йому коня кував.

Кінець.

З М И С Т

Мій котик	4
Осінь	5
Листопад	6
Маляр	8
Петрик – огородник	10
На річці	12
Івасик з міста	15
Климова сопілка	18
Наталя – швачка	21
Грицева книжка	23
Зайчин сон	26
Петрикова правда	33
Санітарка	36
Перед грозою	39
Розвідка	40
Гості	42
Над колискою	44

Німецькі поети

Детлев фон Лілієнкрон Колискова пісня.....	45
Ф. Готтер Колискова пісня.....	47

Клеменс Брентано	
Колискова пісня.....	49
Фрідріх Шіллер	
Пісня черідника.....	50
Пісня хлопчика рибалки.....	51
Розваги.....	52
Чому в Рябка немає хати.....	61
Казка про хитрого Коваля.....	69
Зміст.....	113

